

ՄԱՐԿԱՐԵՐ

Բաժանորդագիրն ամեն տեղի համար տարեկան Ֆր. 40. — Վեցամսեայ Ֆր. 5. — Խաբարացիքի թիւը կ'արժէ Ղր. 4. — Փոստի ծախք խմբագրութեան կը վերաբերի. — Ծանուցմանց համար մասնաւոր սակարկութիւն. — Հասցի. — Տոսի բիւ. 275, յեղիպոսական քորստուն, յԱղեքսանդրիա [Եգիպտոս].

A lresse. — Bule N. 275 (Poste Egyptienne) Alexandrie (Egypte).

Ս. ՏԵՐԻ (Բ)

1 ՓԵՐՎԱՐ 1889

ՏԵՐԵՐԵՐԵՐ

1889 ՓԵՐՎԱՐ 13 (Բ . 8)

ԹԻՒ 5

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, 1 ՓԵՐՎԱՐ

ՊԱՅՄԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

(Ծարուհալութիւն տես բիւ. 474)

Մենք ցարդ մեր ըստմանքն բաւական տարաբնուէյալ թէ մեր 10 տարիէ ի վեր պղծային ընդհանուր դործոց յաւաքողութեան ինքնատու մեր առած ուղղութիւն գիտարարութեամբ զուրկ էր կոտորու պայմաններէ և զի աղիւս յենէ, հետեւարար մեր նպատակն՝ այսինքն բարոյական և նիւթական զարգացման տիրանալն եւս անկախելի սոյն ուղղութեամբ, արդիւնդրէ զի նա թէ մեր սխառն ուղղելու և յառաջդրեալ նպատակն հասնելու համար ինչ պէտք է ընել:

Ինչպէս արդէն խոստովանեցանք, մենք սահման և օրէնք գծելու և ճշգրէութեամբ յառաջդրեալ կամ մոտեցողութեան չունինք, այլ իրոյ մի ուղղութիւն անհատ, ցանկացող և փոփոխող ազգային յառաջդիմութեան և կատարեալ վստահութեամբ զի յեղով թէ այդ յառաջդիմութեան մէջ պիտի գտնուի մեր անհատական կամ անձնական շահն և իրոյ յեղին ի հրապարակագիրս մեր խոստովարձին պիտի յայտնուի առ այն, ինչ որ ունինք ըստ և ուստ փորձառութեամբ, և ի թերեւս այսու դուռ մը բացած պիտի լինինք որ աւելի կաշույ մասնագէտ և մշակեալ մտքեր ի հրապարակ իջնուլով զայս խնդիր իրենց փորձառութեամբ և քննութեամբ նիւթ ընեն ի շինութիւն և ի պատիւ Ազգիս և որոց համար այժմէն կը խոստանալք թէ բայց պիտի լինին մեր «Նեղոս» անձուկ էջերը որ անդէն սահմանուած է մասնաւորաբար ազգային կեանքին:

Ըսինք արդէն թէ Ազգայնութեան զոյգութիւնը տարաբնուէյալ պայմանք են զխոստարարութեան, ընդուն, կրօնք և օրէնք: Թէ և մեր հարկերու տարբերութիւնը պայմանաւոր իշխանութեանց հովանաւորները և կապիւնք իր բարի և հաւատարմ հարստանքներ, բայց այ-

սոր կրնանք պարծանօք յայտարարել թէ մեր կրօնն ու ընդուն տղատ կը պաշտենք և տղատ կը խոսենք ամեն տեղ, և հարստանքի զօրով հանդերձ մեր ազգային ներքին գործերն կաշուալքու համար եւս անինք մասնաւոր օրէնք, որ մեր ընդհանուր զարգացման նպատակով պայմանաւոր լինելու:

Միւս, պահ մը նկատենք թէ այդ օրէնք տուն մէջ, զոր պատշաճութեամբ ենք շինելու, ուստի ինքնին կը բացառուի խնդիրը թէ ինչ ընել պէտք է: Այսինքն ազատելու մեր պատշաճութեամբ պիտի լինի, որպէս մէջ պիտի պահանջուի մեր և մեր զաւակներն, պէտք է որ յինուած լլլայ ի վերայ հիման որ անձրեւներն և փոխարինելն կործանելու երկու չունենայ, պէտք է որ այդ տան յատակագիծն մասնագէտ և խելացի ճարտարագետն պատրաստէ, որ ինի հաստատուն և վայելուչ և մեր որ տանը տէրն լինելու կաշուած եմք, պիտի խնդրենք ճարտարագետն որ մեզի բաւական լինելու յայտնար տուն մը պատրաստէ, այսինքն ո՛չ այնքան փոքր և նեղ յորմէ ստիպուինք մէկ մասեր, նիս գուրս մնայ և ո՛չ այնքան լեզարձակ զուր կահաւորելու համար մեկտեղ զանաւոր և չաւարիք, միայն ըսել տալու համար թէ ինչ մեծ տուն է սա...

Ահաւորիկ այսպէս ալ տղին ընդունուլ, քանի որ օրէնք մը պիտի չի ներք մեզ համար, որոց մանրամասնութիւնն պիտի ծառայէ մեր եկեղեցական կեանքին, մեր կրօնական կեանքին, մեր բարոյական և նիւթական կեանքին պէտք է որ այդ օրէնքը, այդ յատակագիծը պատշաճաբէ հայ ճարտարագետներ, կարող և մասնագէտ ճարտարագետներ, որոնք կարենան զիս նալ թէ, ժողովուրդը բարեպաշտութեան մէջ պահելու համար կարող եւ կեղեցականութիւն մը պէտք է և կա-

րող եկեղեցական ունենալու միջոցն և դարձան ինչ է. որոնք կարենան հասարակել թէ մեր նիւթական և խոստովան զարգացման արդիւնքն ինիւնք զազային համար, պէտք է ուսումնասիրել զրեւել ընդհանուր Հայն կեանքը և աշխատեալ ծրարքեր և օրէնքներ սահմանել, իսկ սոսոր հակառակ այս Ծրարանական մէջտու է այս Պէլճաճան մէջտու է այս Գերմանական մէջտու է ըսելով ամէն ծրարքի իմացութեան ի հայ և առ ի գործադրութեան, դա անտեղի է և անկարելի վաւերելու ամէն փրկելի շարժում իր խաւան ձեւով մեր զիտու չարմարիք վստելի մեր հայկական դուռն ալ ունի իր մասնաւոր ու սոյններն:

Այդ ճարտարագետներն ի հարկ պիտի գիտնան իրենց փորձառութեամբ ըն և ուսումնասիրութեամբ թէ լոկ իր ժողովուրդը, Պատրիարքն պարտաւորեալ լինել սա է, Առաջնորդին պաշտօնը այս պիտի լլլայ, թող սոյն խորհարարներն իրենց եկեղեցիներն և զարդերն պաշտ պիտի կատարեն, երեսփոխանական ժողովն վիճարանելու համար այսպէս պէտք է խօսք ուղի և խնդիրն այս ինչ կամ այն ինչ գիտնին յիշ, ժողովուրդը այսպէս պիտի քաշ տայ և գործեն ալ այս ուղղութեամբ պիտի ընթանան ըսելով բան չլրանալ, ալ թէ պահանջ տարբեր են կեդրոնն մէջ և տարբեր ի գաւառս, Պատրիարքի մը պաշտօնագարութիւնն ուրիշ խնդիրներու կը նայ բազմալ կեդրոնն մէջ, իսկ առաջնորդի մը կեանքը աւելի տաժանելի և փափուկ է ի գտնալան գաւառս ինչպէս պատճառներու տակ: Այլք պատեցէք դատարները և փորձով տեսէք ինչ պահանջը և խնդիրն որ ունի Արքիեպիսկոպիտը, նոյն չունի Բարեպետը, ինչ գտնալան որ կրնայ ունենալ վանք, նոյն չունի Աստուծոյ վերջապէսի պաշտարար որ ունի Տիրանական, նոյն չունի Անարիան կամ Պաշտօնական կայ, այստեղ գործի և հայի սով, կայ, այնտեղ կրօնի անտարբերութիւն այն ինչ գաւառը զարգացման պոկտուութիւն, այն ինչ գաւառը բարոյ և պատկանութիւն, ամէն տեղ տեսել տես:

սակ խնդիրներ, տեսակ տեսակ պահանջներ և այս ամէնը ո՛վ պիտի տրորինէ, վարդապետ կամ եպիսկոպոս կը որ ընդհանրապէս անգիտակ է այդ արհեստին և միայն եկեղեցականութիւն զիտէ և երբեմն ո՛ր մէջն ալ այդ ալ չունի կատարելապէս Արդարութե օրէնքը տուել է նմա խորհրդակցից Գաւառական ժողով անունով տես լայններէ բաշխեցաւ, բայց զիտէք արդեօք թէ ինչի համար տեղացիք ընդհանրապէս կը վերաբերին այդ պաշտօնին և շատ անգամ ալ կուրենուր և խոսովութեանց դուռ կը բացուի, ոչ թէ նախանձանդիւր են ազգային պաշտօնի որդեղի գարոյները յառաջ տանին և եկեղեցիները պայծառացնեն, այլ որովհետեւ տեղական Խաղաղութիւն, ձեզայի, Հոգաբար, Նախագահ կամ Վճարելի և այլ դատարանայ համար պէտք եղած անգամայն ընտրութիւնը ազգին կը պատկանի, և այդ նորութիւնը Առաջնորդն իր ժողովով մէկտեղ պիտի ընէ և տայ որոշեալ անգամներն, ահա այդ իսկ պատճառաւ ամէն որ կը փափուրի ի գաւառս ազգային գործոց զուրկ գտնուելու, ու լով պիտի կարենայ ապահովել իրեն համար ամանական մը և կամ ազգեցութեան տէր դառնալ իր անձնական շահուն համար, լաւ ուղղութիւնը ընէ այս ըստին և քննեցէք: Այսպէս եթէ մանրամասնութեանց մէջ մտնուիք, թէ կեդրոնն և թէ դատաւայ մէջ ընամք անհամար թերութիւններ գտնել և հաստատել ամէն կարգի խնդրաց համար, բայց նկատելով որ արդէն շատ պաշտօնական և անպաշտօն անձինք լան որ այս ամէնը մեզմէ աւելի իրենց քննութեանը նիւթ ըրած են և անով կըրողին և իհարկին ու չազրութեան պիտի առնուն զայս, մաս առ մաս, մենք ստանալ կամկտիւնք մեր ընելքն և կը գաւառմք մեր առաջարկին:

[Ծարուհալելի]

ԳԱՂՈՒՍԾ ՇԱՐԱԹԱՍԿՆ ԼՈՅՑ

Ազգային Պատրիարքարանի վերաշինութիւնն փերջնական կերպով որոշուած ըլլալով ընդ նախադասութեամբ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք. Զոր Յանձնաժողով մը կազմուած է՝ որպէս անդամք են, Վսեմ. Երեմ. Եփ. Ռ. Նճեան, Ս. Ասգեալ Զուռն, Ազն. Յարութիւն Եփ. Նորաստեղծեան Վսեմ. Յովհաննէս Եփ. Ազնաւորեան Ազն. Յովհաննէս Եփ. Էստեան Վսեմ. Յովհաննէս Եփ. Նորեան Ազն. Ներսէս Եփ. Ներսէսեան Վսեմ. Սեպուհ Պէյ Մարտիրոսեան Շինութեան ծախքը ներքին հանգանակութեամբ պիտի հոգացուի :

Մանգումի միամ կայ դադարման հրամանը վեց ամսէ յետոյ ընդհատուած, դադարման հրամանին ստորագրուած կէտով յետոյ իւր վերջին իրերէն հրապարակ ըլլալուն համար բայց ինչպէս նախապէս ըստինք քանի որ Մանգումի խմբագիր Մեծ. Պանոսեան Եփ. Յովնաթ. բարեխնամ կառավարութեան և կամ իւր ազգային իշխանութեան օգնաց ստիչ և յանձնարար կամ իրերէն մը չուանի, քանի որ Կայսերական կառավարութեան բարձր ներառմանութեամբ կ'արժանանայ :

Ամեն. Սրբազան Պատրիարք. Զոր մի շըրջաբերականը կը հրամայէ, ընդհանուր Առաջնորդութեանը, որ կ'ազդէ իրենց ինքնին մէջ գտնուած ամէն ատեն իրենց եկեղեցականաց ընդհանուր վիճակագրութեան մանրամասն շինելով յիշել ի պատրիարքարանն որ արդէն յատուկ Վիսան մը հաստատուած է ընդ արտադ. օրէնքով Գեր. Մաշաքեան Եպիսկոպոսին Օրմանեան :

ԹՂԹԱՅՈՒԹՅՈՒՆԵՐ ՆԵՂՈՍԻ

Առ. Կ. Ս.

Ազու - Հոմանուս.

Իմ Պատուական Բարեկամս.

Օրէ անտի դիւրն էք, բնութենէ խառնուած կամ Աստուծոյ մ'աներին նախ իսկ տեսարաններ ունիք, ալ ու ձախ դուր Պէյադուք ու Պայադուք. երկինք, աստղ, ծագիկ ու բոյր, հեշտ ու հաճոյք Ձերն է, այնպէս չէ :

Ներկինքը ամոգ ունի, ծաղկունք թորմ

ու իմուն. այս ալ ճիշդ չէ՞ իմէ : Արեւը կը մթնի, առաւօտը լոյս կը բերէ ու ամոց ետեւէն կը վազենք առանց ուշադրութեան իմէ քայլ մ'ենա առաջ գացինք. ըսէ՛ք կ'աղաչեմ, սորա անդ խմբագիր չե՞ն որ կը խորհրդանշեն զեւրոյ՝ ց'ենէր — նայնութիւն կամ ցած անլը անդունդ — ունի իմն. . . .

Ինչ է մարդը պոլոսն աստղական առջեւ, կամ փթիկեալ ծաղկուն հանդէպ որ նորութիւն ունի, որ կը ծնի ու կը ծլի :

Ըսէ՛ք կ'աղաչեմ, ինչ է ձեր կարծիքը, ի՞նչ առաջնորդող դարձեալ և միշտ մարդ լուսած չէ՞, աւելի եւս սոյն առաւելութեամբ՝ որ կ'ոյս. անիմեալ գեղարուի ինչ, ով դրաւ զայս ի միջի, ինչ կամ բերաւ, Աստուծո՞, ո՞հ. ինչ մեծ անիրաւութիւն, ինչ ու աստ խորեց զեղ եղիւրէն որոնք՝ չ'զգալու երջանկութիւնը ը միջեւ ես :

Աստուծը չը փոխուի, նոյնն է. Էջը չը դար, նոյնն է. ծաղիկը կը նոյն նոյնն է. ինչ է աստ մարդը որ ոչ նոյնն է ու ոչ ալ կը նոյն կամ ը նորոյն. ըսէ՛ք, բնութիւնն է որուն վերայ կը խառնուի ու կը խառնուի իմէ՛ն նա է որ զեղ կը ծաղկէ մեր յիշարութեանց համար . . .

Պարտանի աստղական տալիս ենք, դուք Ապու-Նուման ունիք, բնութիւն, ծաղիկ աստղ, ևս ալ Ազգայնագիր քաղաքի մէջ Գեղարուի մը ունիմ, ու ԱՆՈՒՄ առջեւ կը ծնաղրեմ, պիտի ներքէ անուշտ եթէ՛ք ըսեմ. Մեծ Մեծ Ալի խաղաղութեայ զէմըք աւելի կը սիրեմ քան տալիս չ'իշդ. աստի լուսնակ օրի րոյ մը խնձորակ իմ ու շերտ. ըսէ՛ք կ'աղաչեմ, մեզու մը կը լինիմ իմէ՛ք կը պաշտեմ մեծ մը ի մարդ կանչ :

Գուրգէմ, թէ՛ք Վերջ Ուրիկիմ, Պանար. թի, Կարի լալի ու Մէհմ. Ալի, սորա մարդ կային Աս. ու աներէն ալ դարեւ յաւէտ պաշտելու արժանի :

Գա ի որ մարդը՝ եղբայր, մահէկ նայու է, քանի ալ եւս նորութիւն ու նորութեամբ իմն, ուրեմն օգնէ է խոյս տալ մահուանէ, չ'մեռնիլ, այլ յաւէտ անմահ մեծ ծաղիկութեամբ խորան ու աստար լինել բնութեան, ծաղկան ու մարդկութեան — պատմութեան :

Անի աստղը՝ ցած է եղբայր, քան խոս ու ծաղիկ և քան անմահ ու ծննդով. ամէն մարդ քոր մը ունի, ծածկոյ մը իւր փըշրեալ ուկերտեայ վերայ. եր. նի է իւր այն անոր որ իր ունի կ'աստացայ այդ քորին վերայ գրել ալ լու թէ՛ն ամ մարդկութեան ծառայեց, աստ ոյ սեղանին վերայ դնենք աստարագեց, ու ասի և շատ աստղեցու . . .

Այս է իսկա ևս կանք մարդ լուսած էակին համար :

Ձերդ Զ. Ձ.

Ազգայնագիր, 27 Յունիս 1889.

Յունիս 10 Յունիս 1889.

Քաղաքիս մէջ չորս տարիներէ ի վեր Հայ երիտասարդներէ կազմեալ Շանակ-ցական Սէր Բնկերութիւնը իւր տարեկան շքեղ ծառայական երեկոյնը տուաւ այս անգամ իւր սեփական Թատրոնի մէջ ի նպաստ երկսեւ վարժարանաց, ճեռամբ հանրածանօծ դերասաններու Ֆիսուլ-եմաթեան Եփ. Նալի կարող խմբին, որք, իր սեպի կերպով կատարեցին իրենց յանձնարած դերերը :

Մասնաւորապէս կը յիշատակեմ Տեարք Ֆիսուլ-եմաթեան, Սան ճաքեման, Սեֆերեան, Փամպուք ճեման, Գեղար. Բեման, Պարուսեման եւ Ե. Ֆիսուլ-եմաթեան Եփ. Նալիներ, օրիորդ Հեթանոյ, Տիկլին Սեֆերեան, Տիկլին Սան ճաքեման, Եփ. Նալի Օֆելիս եւ օրիորդ Աղանի դերասանութիւններն որք թէ Թատրոնը ունեւան թէ կատարեցողութեան եւ թէ Գուսաներգութեան մէջ եւս նախագին ծախանարութիւններ կորգեցին համայն Բանդիականներէն որք կը բաղկանային գրեթէ Հայերէ եւ որոնց մէջ կը գտնուէին միայն մի քանի երաւիկեալ պետական անիւնք եւ ինչպատուք : Սոյն երեկոյնէն զուտ հասցիմ եղաւ 100 ոսկի :

Մամուսի Յոյնք եւս իրենց տարեկան պաշտոն տուին ի նպաստ իրենց ազգ-վարժարանայ, ուրկէ գոյացաւ 300 ոսկի, զուտ հասցիմ մը : Հայք իրենց բաշտակայ ունեւանք կը փայլէին, թէ եւ գետն էր 100 ոսկեայ տոմար. մասնաւորապէս կը յիշատակեմ քաղաքիս մեծաւորուս վաճառականներէն Գեղարուի Եփ. Նալի(*) որ այն պաշտակաւ 100 ոսկի նուիրած էր Շուհայ վարժարանայ եւ բաւական թուով Հայ վաճառականք 5 ալիս ոսկի եւ Սիրան Եփ. Քիւրքեման Օսկի :

Ուրախիլ է որ մերայնք աստ կը խորշին ամէն տարի տրուած պաշտոններն ներկոյ գտնուէին, ըստ իրենց կամքաւեալ պարկեշտութեան. եւ միայն կը սիրեն քաղաքիկ Թատրոնեան քաղաքիկ խաղերն իւրեանց խառնեալ ներկայութեամբ :

Մի քանի օր առաջ եւս տեղի ունեցաւ նորակազմ Ալումի բաշման հանդէսն իւր Եղակապ հաստատութեան շքեղ դաւիճին մէջ որ գեղատեսիլ կերպով

(*) Յատկաւ Եփ. Նալի կ'աւելիան, եղբայր՝ Սեֆարուրդ թագ. Խորհրդոյ անդամ Մեծ. Գրիգոր Եփ. Կիւրքեմանի. Ե. Ս

կերպով զարդարուած էր, դափններով, դրօշակօք այլ եւ այլ վերաառում եմք, գիշերուան ժամ 3 ին հանդէսը բացաւ Թրքերէն սիրուն ճառով մը Մեծ. Յ. Ճին-կեօգեան Եփ. Նալի, եւ մաղմղեց որ նախախնամութեամբ բարեբաւտիկ եւ երկար կեանք շնորհէ իւր համայն հպատակաց երջանկութեան պատճառ եւ բարձր նովանին եղող մեր վեհափառ Սուլթանին որ այնքան իմաստութեամբ կայ եւ կը մինայ յարաժամ զօրավիգն եւ պաշտպան հայ ազգին նոյնպէս եւ միւս հպատակ ազգաց :

Հետգետէ իմաստալից լեզուով ճառեցին Տիարք Բիւրատ (տնօրէն տեսուչ ազգ-վարժարանայ) Հայերէն լեզուով եւ Ռէ-ժիլ վերատեսուչը եւ քննիչը Յունարէն եւ Ֆրանսերէն լեզուաւ, որք բազմիցս ընդ-միւլեցան բուն ծախանարութեամբ եւ կեցցէներով :

Սոյն ալումին որ բաղկացեալ է երկու ընդ ազգայ Հայոց եւ Յունայ երեկոյններէն, նպատակ ունի զանազան միջոցներով ցունչ տալ քաղաքիկան եւ մտաւորական շարժման ի մամուս, որ հանդերեալ է օրինակելի տիպար մը ինչեւ շըրջակայ գաւառացի :

ՀՐԾՆՏ ԳԻՒՐԳԵՄԱՆ

Չարչակապ 10 Յունիս 1889.

10 լեզուայ նմուշներն ունեցող եւ 26 տարիէ ի վեր Պաշտակ վարժարանայ մէջ եւ օտարայ Գիւթները արեւելեան լեզուաց դասատուութեան պաշտօն վարող մեծանուն Տ. Գրիգորիոս քանանայ իրեագեան քաղաքիկ ազգային վարժարանի տնօրէնութեամբ եւ քաղաքիկ-թատրոն մեծ հաջաւ ստանալով, օտարազգիք եւ Յոյնք միշտ կ'իրականօրեայ քաղաքիկ եւսնայն ունեւորեալ կ'զգեմէին ցկեղեցին Հայոց եւ իրենց գաւառներն կը դրկէին Հայոց վարժարանն :

Այս կէտը՝ փուշ մը կը լինի յայտ տեղւոյս մի քանի տղէտ Յունայ : Նաեւ եկեղեցւոյ մօտ գտնուող քաղաքիկ հոգի մը որ կը վերաբերի տեղւոյս Յունաց, կը յաղոյ գոյեւ տալ Տ. Գրիգորիոս :

Եւս եւ նման պատճառներով Չարչակապի Յոյնք կը թնամանան նորա դէմ եւ կը մատենեն զայն տեղային կառավարութեան, իրեւ գաղանի թղթակից ուսանայոց պատմութեան լեզուներով եւսնայն կը զրկուի լատին Յունի ամոց մէջ եւ մանապարտից քով մի քանի ամիս բանտ-

ԹԵՐԹՈՆ ՆԵՂՈՍԻ

(Կ)

ՀԱՅԱՐ ԵՒ ՄԵԿ ԵՐԱՋՆԵՐ

Գրեց ՇԱՀԷՆ

Գ.

ԳԻՄՆԱԿԱՐԵՆ

Ստորին ուր կը տանիս զիս այսպէս, թո՛ղ դոնէ ձեռքս, մի՛ քաշեր, յոգնած եմ . . .

Քայլէ՛ . . . պոռոց աշարիւմ ձայնիւ և իշխանական շեշտով մի՛, պէտք է քայլէս միշտ, հաղանդէ՛, կ'հարմարեմ քեզ . . . Քայլէ՛ :

Ներայն հասակ մ'ունիք նա ու փոխաւ եւս կ'առաւով մի ծածկուած, իմեւն ու որունքնէն չ'էին երեւեր, զլուսն վերեւ սուր փետուր մի կ'ար և զլուսնի փ բոլորովին գոցած էր զէմքն, նոյն խի աչերն . .

Եւ կ'քաշէր զիս իւր հետ : Անրաժան էի՞ք :

Պաշտակն ու պարտկոյնն անցանք ձորերէ ու լեռներէ անցանք, գետերէ ու ծովերէ անցանք : Մերիկ կրկայի զէս զանգաղիս էին մեր քայլերն, մերիկ արծաթին պէս կ'արանայինք այնքան արագ որ մեր օտեւնքն գետնէն կ'զատուէին, ու կ'երթայինք այսպէս . . .

Եւ երբեք մեր վերայ եմ. բուն՝ որ հինաւորաց փրատակի մը օկի փունին զաղաթ իմ թաւած՝ «Անցողի, պոռոց իմ ետեւէն, կանգ առ, չուրճիք նայէ, ծերագրէ՛ . . . արքէ է այս վայրն . . . » բայց զլուսնիս Էջը թաղուր զիս. «Հայէ՛ . . . » :

Պաշտակն ու հա, ուր աչերն կ'աւելան օրում իմեան արձակած ձայններէն եւ ուր հա իս ուն յիս իմեան դարձաւորութիւն կ'զարշարուի . . . Եւս գեմ մնալ պահ մի «Քայլէ՛ . . . » :

Մարտիկներն գետ նոր ծլած են, օդն այսքան խառնուց մէջ զաղցիս թաղու-թիւն մ'առած, ծառաց ստուերներուն ներքեւ քանի՞ քայլք է մնալ վայրիկների մի. տակայն . . .

«Քայլէ՛ . . . » :

Հա ուստիներն կ'հաստենան, հոգիներն

իւր օրինգն կ'առնէ, գետն կ'նիւրհէ, ոյր հանդ արտիկ տալանին վերայն կ'անցնի նաւակ մի՛ զոյգ. մի ամոցներ կ'ընկ. և ուրջա՛ր քայլերի կ'երգէ կայսն երեկոյեան անդորութեան մէջ, փերջաւորուցն վարդերանգ շողին մէջ . . . Ո՛հ, մնալ, յիշատակներն կ'զարթնան . . .

«Քայլէ՛ . . . » : Տե՛ս, երկրադորն իւր տարեկան փոտակոց պոռուցն կ'քաշէ, արջա՛ր կ'երկրի երբ իւր մանդալն արեւալան ճառագայթներուն տակ կ'ընդայ. և չը՛ յաղեւար . . . : Նորա խրճիթին քիչ հեռու է, յոյժմ փոքրիկ մանկիկներն կ'ստանեն հայրիկին վերայ արձին, և ուր մարիկն կը կարէ ու կ'մանէ . . . : Նրանութեան տընակն է սոյն, երթամ մօտէն անարի մի նետի յիշատակաց արժանի ոյր վհա-վայրին վերայ . . . «Քայլէ՛ . . . » :

Սակայն երկիրս ձիւնն ստանալ մի կը քողար. իսկ փոթիկն ի հիւսիս այ կ'ման-ջէ, գետերն կ'առնին, ծառերն կ'մոխ-ցեա՛ն ապօշի կ'նմանին. մարդ չ'կայ, կենդանութիւն չ'կայ, հոգի չ'կայ, հուր չ'կայ, գէթ փայլակ մ'ալ չ'կայ . . . ասի-տակ պատանքի մէջ ծածկուած է աշխարհ համայն . . . և ուր երթամ այսպէս . . . «Քայլէ՛ . . . » :

—Ո՛հ, թո՛ղ զիս, թո՛ղ. դերի՛ք ըրած ես զիս . . .

—Ո՛չ չ'դիտի թողում զքեզ . . .

—Իմն՝ բայց երեւոյ. ձայնցուր զքեզ, կ'ստանանիս զիս այդպէս. վերջուր անդամ մի ոյր զիմով, և նոյն՝ ինձ ուղղակի . . . : Տես իմ քանի՞ փուշեր խրած են փոթիկ օտեւիս անջ, քանի՞ նետեր խրած են սրտիս խորք . . . :

—Ո՛չ, չ'եմ կարող զիմով վար առնուլ առանց անոր Ո՛հ, իմ . . .

—Չէ՛ . . . ինչ . . . ոչինչ . . .

—Նիկէ զիմով վար առնում, գարձեալ կարող է լալ ըլլամ տեսնել 1.030ը, յորմէ զրկուած եմ . . .

—Կ'աղաչեմ, կ'պաշտով, գ. օ. թ. ու նեցիկ. այդ սեւ վեր օրիւրէ այնքան վեհմ է ու խորհրդաւոր, ոյր չ'ը կ'ծածկուի յաճախ այնպիսի վեհ զգացումներ պարու-նախով սիրտի, որոյ փայլն կ'նմանանք թագ արեգին . . .

—Ո՛չ, կ'ստանի մանաւանդ՝ երբ սրտիս ներամուր պոլոյն կ'ստանա. ես սիրտ չ'ունիմ, զրպոյում չ'ունիմ, գտնի՛ չ'ունիմ, աչաց լոյս չ'ունիմ. ծախած եմ զանք ուրիշներն դերեւու համար, և մինչ ի մահ առաջնորդեմ անմեղ հոգիներն . . .

Imp. Universelle — F. Mizrahi - Alex.